

Soru: İslam’a göre fakir sayılan bir kiracının vereceği kira bedeli ondan alınmayarak zekâtтан düşülebilir mi?

KISA FETVA

Ev sahibi, fakir olan kiracısının kira borcunu düşürmekle zekât ibadetini yerine getirmiş olmaz. Ancak mülk sahibi kira bedeli olarak alacağı miktarda bir parayı İslam’a göre fakir olan kiracısına zekât niyetiyle verir daha sonra da kiracı, söz konusu meblağı kira bedeli olarak ona öderse bu şekilde hem fakir olan kiracı borcundan kurtulur hem de ev sahibi zekât ibadetini yerine getirmiş olur.

FETVA

Kira bedelinin mülk sahibi tarafından İslam’a göre fakir kabul edilen bir kiracıya zekât olarak verilmesi iki farklı şekilde tasavvur edilebilir. Birinci tasavvura göre mülk sahibi olan mükellef, henüz boş olan evinin kullanım hakkını işin başında zekâta mahsup olmak üzere fakire tahsis eder. Bu durumda evin kullanım hakkı (menfaati), zekât olarak verilmiş olur. Ancak bir malın menfaatinin zekât olarak verilmesi caiz değildir.¹ Zira zekât, “Allah ﷻ ve Rasûlü ﷺ tarafından tayin edilen malların bir kısmını zekât almaya elverişli olanlara temlik etmek” şeklinde tarif edilmektedir.² Tanımda zikredilen “mal” ifadesi ile menfaatin temliki zekât tanımının dışında kalmaktadır.³ Buna göre mülkiyeti kendine ait olan bir evin kullanımını belli süreliğine fakire tahsis eden mükellef, bunu zekâtтан saymakla zekâtını eda etmiş olmaz. Zira burada temlik edilen mal değil; onun menfaatidir.⁴

İkinci tasavvura göre ise, evin menfaatinden istifade eden kiracı, ay sonunda ev sahibine kira bedeli miktarınca borçlu olur. Ev sahibi de zekâtından mahsup olmak üzere kiracının borcunu düşürür. Ancak zekâtın bu şekilde verilmesi de caiz değildir.⁵ Zira fıkhıta “ayn” olarak isimlendirilen “mal” kâmil, “deyn” olarak isimlendirilen “borç/alacak” ise “nâkıs” olarak değerlendirilmektedir.⁶ Kâmilin zekâtının nâkıs ile eda edilmesi ise caiz değildir.⁷ Buna göre kişinin, mevcut mallarının zekâtını fakirden alacağını düşürmek suretiyle vermesi caiz değildir.

Zikredilen durumdaki mülk sahibi kira bedeli olarak alacağı miktarda bir parayı İslam’a göre fakir olan kiracısına zekât niyetiyle verir daha sonra da kiracı, söz konusu meblağı kira bedeli olarak ona öderse bu şekilde hem fakir olan kiracı borcundan kurtulur hem de ev sahibi zekât ibadetini yerine getirmiş olur.⁸

¹ Bkz. Alâuddîn Muhammed b. Ali el-Haskefî, *ed-Durru'l-Muhtâr(Haşıyetu İbn Abidin İle Beraber)* (Beyrut: Dâru'l-Marife, 2015), 3/204-205.

² Bkz. Molla Hüsrev, *Düreru'l-Hukkâm fî Şerhi Ğureri'l-Ahkâm* (İstanbul: Merkez Harf li'l-Bahsi ve't-Tetvîri'l-İlmî, 2022), 1/375.

³ Bkz. el-Haskefî, *ed-Durru'l-Muhtâr(Haşıyetu İbn Abidin İle Beraber)*, 3/205.

⁴ Bkz. Zeynuddîn İbn Nüceym, *el-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dakâik* (Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.), 2/217.

⁵ el-Hüseyn b. Muhammed b. el-Hüseyn es-Semnâkî, *Hizânetu'l-Müftîn(İbâdât Bölümü Doktora Tezi Olarak)* (Câmiatu'l-Melik Hâlid, 2019), 888.

⁶ Alâuddîn Ebu Bekir b. Mes'ûd el-Kâsânî, *Bedâiu's-Senâi' fî Tertîbi 'Şerâi'* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2010), 2/462.

⁷ Şemsu'l-Eimme es-Serahsî, *el-Mebsût* (Beyrut: Dâru'l-Marife, ts.), 2/203.

⁸ Bkz. es-Serahsî, *el-Mebsût*, 2/203; el-Kâsânî, *Bedâiu's-Senâi' fî Tertîbi 'Şerâi'*, 2/462; Zeynuddîn İbn Nüceym, *el-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dakâik*, 2/227.